

Sygn. akt I Ca 187/13

POSTANOWIENIE

Dnia 5 czerwca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Antoni Smus

Sędziowie SSO Joanna Składowska

SSO Przemysław Majkowski

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 5 czerwca 2013 r. w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z wniosku M. i T. K.

z udziałem (...) Spółka Akcyjna z/s w L.

o ustanowienie służebnością przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawców

od postanowienia Sądu Rejonowego w Sieradzu

z dnia 8 marca 2013 r. sygn. akt I Ns 1566/12

postanawia:

oddalić apelację.

Sygn. akt I Ca 187/13

UZASADNIENIE

We wniosku skierowanym do Sądu Rejonowego w Sieradzu wnioskodawcy M. K. i T. K. wnieśli o ustanowienie na stanowiącej ich własność nieruchomości, położonej w miejscowości C. gmina S. o nr ewidencyjnym działek (...), dla których Sąd Rejonowy w Sieradzu Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą (...), służebności przesyłu na rzecz każdorazowego właściciela urządzenia przesyłowego - linii energetycznej zlokalizowanej na w/w działce, a nadto o zasądzenie od uczestnika (...) Spółki Akcyjnej w L. na swoją rzecz jednorazowej kwoty 67.584,00 tytułem wynagrodzenia za ustanowienie opisanej służebności.

Uczestnik postępowania (...) Spółka Akcyjna w L. wnosił o oddalenie wniosku, podnosząc zarzut zasiedzenia służebności.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w Sieradzu oddalił wniosek M. K. i T. K. oraz orzekł o kosztach postępowania.

Powyższe postanowienie zapadło na podstawie ustaleń faktycznych, które Sąd Okręgowy podziela i przyjmuje za własne, a których zasadnicze elementy przedstawiają się następująco: Wnioskodawcy M. K. i T. K. są współwłaścicielami na prawach wspólności ustawowej majątkowej małżeńskiej nieruchomości położonej w miejscowości C. gmina S., na której to znajduje się napowietrzna linia przesyłowa energii elektrycznej uczestnika postępowania, usytuowana na słupach betonowych posadowionych poza działką wnioskodawców.

Wchodząca w skład przedsiębiorstwa uczestnika linia średniego napięcia energii elektrycznej częściowo przebiegająca przez nieruchomość wnioskodawców została wybudowana w 1976 roku. Inwestycję tę – tj. linię napowietrzną, jak i wybudowaną w C. stację trafo oddano do eksploatacji Zakładowi (...) w dniu 22 września 1976 roku. Kiedy w wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego (...) w W.” dokonanego dnia 1 stycznia 1989 roku utworzono „Zakład (...) w Ł.” nowo powstałemu podmiotowi przydzielono składniki w/w mienia.

Na podstawie ustawy z dnia 5 lutego 1993 roku o przekształceniach własnościowych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa, Zakład (...) w Ł. z dniem 1 września 1993 roku przekształcono w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa, działającą pod firmą Zakład (...) S.A.

Następnie w dniu 15 grudnia 2008 roku zmianie uległa firma spółki, z Zakładu (...) S.A. na (...) S.A.

Obecnie zaś spółka, po połączeniu przez przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej (...) Spółka Akcyjna na spółkę przejmującą nosi nazwę (...) S.A. w Ł.”.

Decyzją Wojewody z dnia 27 marca 1997 roku grunt położony w S. przy ul. (...) oznaczony jako działka nr (...) o powierzchni 2,414 ha będący własnością Skarbu Państwa stał się przedmiotem użytkowania wieczystego Zakładu (...) – Teren z siedzibą w Ł..

Pismem z dnia 3 lutego 2011 r. wnioskodawcy wezwali uczestnika do polubownego załatwienia sprawy wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z ich gruntu i odszkodowania za utratę wartości gruntu zrywając (...) m.in. do podpisania umowy regulującej korzystanie z nieruchomości objętej postępowaniem.

Ostatecznie jednak do podpisania umowy między stronami niniejszego postępowania nie doszło.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd Rejonowy stwierdził, że zgłoszony przez uczestnika postępowania zarzut zasiedzenia służebności zasługuje na uwzględnienie, co skutkuje oddaleniem wniosku.

Sąd Rejonowy wskazał, że zgodnie z art. 305¹ k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej zgodnie przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu).

Stosownie do treści art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie, jeżeli polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Jednocześnie do zasiedzenia służebności gruntowej (obecnie służebności przesyłu) znajdują odpowiednie zastosowanie art. 172, 175 i 176 k.c. Z przepisów tych (po zmianie dokonanej ustawą z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy kodeks cywilny /Dz.U. Nr 55, poz. 321/) wynika, że nabycie służebności gruntowej przez posiadacza samoistnego będącego w dobrej wierze następuje po upływie 20 lat, zaś w złej wierze - po upływie 30 lat. Jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, to obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiadał, czas posiadania swego poprzednika; jeżeli jednak poprzedni posiadacz uzyskał posiadane w zakresie odpowiadającym treści służebności w złej wierze, czas jego posiadania może być doliczony tylko wtedy, gdy łącznie z czasem posiadania obecnego posiadacza wynosi przynajmniej 30 lat (art. 176 § 1 k.c.).

Zdaniem Sądu Rejonowego w okolicznościach rozpoznawanej sprawy uczestnik postępowania wykazał przesłanki do zasiedzenia służebności gruntowej (przesyłu).

Z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynika, że co najmniej od 22 września od 1976 roku, najpierw Skarb Państwa, a następnie po przekształceniach kolejne spółki – poprzednicy prawni (...) SA w Ł. byli posiadaczem samoistnym przebiegającej przez nieruchomości wnioskodawców linii energetycznej. Władali służebnością gruntową przesyłu jak właściciel, tj. czynili na tej linii niezbędne remonty, podłączenia i czynności obsługi tj. traktował ją jak swoją własność nie pytając nikogo o zgodę na takie gospodarowanie aż do uzyskania własności tej służebności przez zasiedzenie w dniu 22 września 2006 roku. Zakres obszarowy tego władztwa nie zmieniał się od powstania linii przesyłowej do chwili obecnej. Jak zauważył Sąd Rejonowy, przed upływem terminu zasiedzenia, w dniu 5 grudnia 1990 roku na podstawie decyzji Wojewody z dnia 27 marca 1997 roku wydanej na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1990 roku o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości (Dz. U. nr 79, poz. 464 ze zm.) stwierdzono, iż z dniem 5 grudnia 1990 roku Zakład (...) w Ł. stał się użytkownikiem wieczystym gruntu położonego w S., a będącego własnością Skarbu Państwa, wraz z własnością naniesień na tym gruncie. Nastąpiło zatem przeniesienie posiadania nieruchomości władnącej wraz ze służebnością przez Skarb Państwa na poprzednika prawnego wnioskodawcy - przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w Ł., które od 1 lutego 1989 roku mogło nabywać własność, jak i zasiadywać służebność na swoją rzecz. Zgodnie z obowiązującym orzecnictwem, osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 roku nie mogła nabyć własności nieruchomości i innych praw rzeczowych, może do okresu samoistnego posiadania po 1 lutego 1989 roku zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa, w którym sama występowała jako dzierżyciel w ramach sprawowanego zarządu mieniem państwowym, (tak Sąd Najwyższy w postanowieniu z 18 maja 2007 roku, I CSK 64/07, Lex Nr 286763). W przedmiotowej sprawie nie doszło do przerwania biegu zasiedzenia, a zatem poprzednik prawny uczestnika - Zakład (...) Spółka Akcyjna w Ł. - nabył przez zasiedzenie z dniem 22 września 2006 r. służebność przesyłu polegającą na prawie korzystania z trwałego i widocznego urządzenia w postaci napowietrznej linii energetycznej umiejscowionej na nieruchomości należącej do wnioskodawców. W tej sytuacji zatem zdaniem Sądu Rejonowego, wnioski o ustanowienie służebności przesyłu za wynagrodzeniem, jako bezzasadny, ulec musiał oddaleniu.

Powyższe orzeczenie Sądu Rejonowego apelacją w całości zaskarżyli wnioskodawcy M. K. i T. K., którzy zarzucili mu:

1. naruszenie prawa materialnego:

- art. 292 k.c. w zw. z art. 175 k.c. i art. 121 p. 4 k.c. w zw. z art. 4 ustawy z dnia 28 czerwca 1950 roku o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli (Dz.U. Nr 28, poz. 256) poprzez nieprawidłową wykładnię, co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do zasiedzenia służebności przesyłu na rzecz uczestnika,

- art. 285 § 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie, co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do zasiedzenia służebności przesyłu na rzecz uczestnika,

- art. 305¹ k.c. poprzez jego niezastosowanie co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, iż w niniejszej sprawie doszło do zasiedzenia służebności przesyłu na rzecz uczestnika,

- art. 176 k.c. poprzez jego nieprawidłowe zastosowanie i przyjęcie, iż w niniejszej sprawie istnieje możliwość doliczenia okresu posiadania służebności przesyłu przez Skarb Państwa w okresie do 1 lutego 1989 roku do okresu posiadania przez uczestnika postępowania i jego poprzedników,

- art. 5 k.c. polegającej na uwzględnieniu zarzutu zasiedzenia, w sytuacji gdy zarzut ten sprzeczny jest z zasadami współżycia społecznego,

2. naruszenie przepisów postępowania poprzez nierozpoznanie istoty sprawy,

3. naruszenie przepisów postępowania w postaci art. 233 k.p.c., które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania i wnioskowania. Przy uwzględnieniu tych zasad nie sposób bowiem uznać, iż uczestnik wykazał, że:

- przedsiębiorstwo państwowe w imieniu Skarbu Państwa, a następnie uczestnik posiadali służebność gruntową w treści swej odpowiadające służebności przesyłu,

- doszło do przeniesienia posiadania służebności ze Skarbu Państwa (w imieniu którego władztwo wykonywało przedsiębiorstwo państwowe) na uczestnika wraz z przeniesieniem wszystkich nieruchomości i całej infrastruktury przedsiębiorstwa,

- wnioskodawca nie obalił domniemania dobrej wiary albowiem nie zaproponował żadnych wniosków dowodowych w tym zakresie, co skutkowało przyjęciem dobrej wiary, w sytuacji gdy wnioskodawca złożył szereg wniosków dowodowych właśnie na okoliczność obalenia w/w domniemania.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wnosili o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego, ewentualnie - w przypadku gdyby Sąd II instancji uznał, iż nie ma ku temu podstaw - o zmianę zaskarżonego orzeczenia poprzez uwzględnienie wniosku w całości i zasądzenie kosztów postępowania w I instancji na rzecz wnioskodawcy oraz o zasądzenie od uczestnika na rzecz wnioskodawcy kosztów postępowania apelacyjnego wg norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja wnioskodawców M. K. i T. K. jest bezzasadna i podlega oddaleniu.

W pierwszej kolejności należy jednak stwierdzić, że Sąd pierwszej instancji w sposób prawidłowy przeprowadził postępowanie dowodowe, a na jego podstawie poczynił adekwatne do treści materiału dowodowego ustalenia faktyczne. Ustalenia te Sąd odwoławczy przyjmuje za własne, nie znajdując potrzeby ich ponownego szczegółowego przytaczania.

Nie jest zatem słuszny zarzut apelujących dotyczący naruszenia art. 233 k.p.c. polegający na dokonaniu przez Sąd oceny materiału dowodowego w sposób dowolny bez jego wszechstronnego rozważenia oraz dokonanie ustaleń sprzecznych z treścią materiału dowodowego.

Przypomnieć należy, że w świetle utrwalonych poglądów judykatury i piśmiennictwa prawniczego nie jest wystarczającym uzasadnieniem zarzutu naruszenia normy art. 233 § 1 k.p.c. przedstawienie przez stronę skarżącą własnej oceny dowodów i wyrażenie dezaprobaty dla oceny prezentowanej przez Sąd pierwszej instancji. Skarżący ma obowiązek wykazania naruszenia przez Sąd paradygmatu oceny wynikającego z art. 233 § 1 k.p.c. (a zatem wykazania, że Sąd pierwszej instancji wywiódł z materiału procesowego wnioski sprzeczne z zasadami logiki lub doświadczenia życiowego względnie pominął w swojej ocenie istotne dla rozstrzygnięcia wnioski wynikające z konkretnych dowodów – grupy dowodów).

Skarżący nie wyjaśnił na czym miałyby polegać dokonanie ustaleń Sądu pierwszej instancji w sposób dowolny, czy sprzeczny z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, poprzestając jedynie na sformułowaniu ogólnego zarzutu, jakoby Sąd Rejonowy nieprawidłowo uznał, że zostało wykazane następstwo prawne pomiędzy jednostką, której przekazano w trwały zarząd linię napowietrzną wraz z elementami ją podtrzymującymi a obecnym jej właścicielem – uczestnikiem postępowania oraz, że wykazano przeniesienie posiadania służebności. Brak jakichkolwiek wątpliwości, aby podważać te ustalenia sądu.

Z treści art. 55¹ k.c., w którym zawarta jest definicja przedsiębiorstwa wynika wprost, że obejmuje ono oprócz nazwy między innymi własność nieruchomości lub ruchomości, w tym urządzeń. Skarżący poza ogólnie sformułowanym zarzutem nie wykazali, aby linia napowietrzna przechodząca częściowo przez ich działkę została wyłączona z majątku przekazywanego mienia poszczególnym podmiotom. Jest to o tyle niemożliwe, że wszystkie podmioty -

poprzednicy prawni uczestnika - zajmowały się utrzymaniem linii napowietrznych i ich konserwacją w celu sprawnego dystrybuowania energii elektrycznej.

Natomiast kwestia zaliczania okresu posiadania przez Skarb Państwa na rzecz aktualnych posiadaczy sieci energetycznych została szczegółowo i gruntownie wyjaśniona w utrwalonym orzecznictwie Sądu Najwyższego, zgodnie z którym dostarczanie przez państwowe przedsiębiorstwa energetyczne energii elektrycznej oraz budowa i konserwacja urządzeń do tego służących było wykonywane w ramach działalności gospodarczej państwa, a więc w ramach dominium, a nie w ramach władczych uprawnień. Jeszcze przed podjęciem uchwały całej Izby Cywilnej z dnia 26.10.2007 r., III CZP 30/07, w orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalone było stanowisko, że osoba prawna, która przed dniem 1.2.1989 r. mając status państwowej osoby prawnej nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1.2.1989 r. doliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty. Stanowisko to wyrażone zostało w szczególności właśnie w odniesieniu do przedsiębiorstw energetycznych i innych przedsiębiorstw przesyłowych, które do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 31.1.1989 r. korzystały ze służebności przesyłu w ramach zarządu mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, a więc w istocie były dzierżycielami w rozumieniu art. 338 k.c. oraz ze względu na treść art. 128 k.c. nie mogły nabyć na swoją rzecz własności ani innych praw rzeczowych (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 31.5.2006 r., IV CSK 149/05, niepubl. i z dnia 8.6.2005 r., V CK 680/04, nie publ., oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25.1.2006 r., I CSK 11/05, Biuletyn SN 2006, nr 5, s. 11 i z dnia 10.4.2008 r., IV CSK 21/08, nie publ. oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08). Stanowisko to Sąd Okręgowy w pełni aprobuje i dalsze dywagacje odnośnie tego zarzutu a przy tym i podniesionego przez apelujących - zarzutu naruszenia art. 176 k.c. i 5 k.c., z tych względów uważa za zbędne.

Za całkowicie pozbawione uzasadnionych podstaw należy też uznać podniesione przez skarżących zarzuty naruszenia przepisów prawa materialnego.

Co do zarzutów naruszenia art. 292 k.c. w związku m.in. z art. 4 ustawy o powszechnej elektryfikacji wsi i osiedli, to wbrew sugestiom apelujących, w odpowiedzi na wniosek (k. 30 – 31) uczestnik zgłaszając zarzut zasiedzenia służebności gruntowej nie podnosił, że budowa linii prowadzona była w trybie tej ustawy, okoliczność ta nie wynika z treści decyzji o zatwierdzeniu planu realizacji, a wnioskodawcy nie udowodnili prawidłowości tego założenia. Jakkolwiek przepis art. 4 powołanej ustawy, w okolicznościach w nim wskazanych dawał podstawę do ograniczenia własności w ramach szeroko rozumianego wywłaszczenia, to żeby stwierdzić jego zastosowanie w sprawie wnioskodawcy powinni byli przedstawić odpowiednią decyzję administracyjną wydaną na podstawie tego przepisu, a takiego dowodu w sprawie nie przeprowadzono i brak jest jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, że była wydana. Marginalnie tylko należy wskazać, iż w judykaturze prezentowany jest pogląd, iż objęcie przez przedsiębiorstwo państwowe cudzej nieruchomości w posiadanie w celu budowy urządzeń przesyłowych na podstawie decyzji administracyjnej, nie wyłącza zasiedzenia, a uzasadnia przyjęcie dobrej wiary tego przedsiębiorstwa jako posiadacza służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu (art. 292 w związku z art. 172 § 1 k.c.) – postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 2008 r., I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15, Biul.SN 2009/4/15, M.Prawn. 2010/8/460-463).

Nie można zgodzić się również z zarzutem naruszenia art. 285 § 2 k.c. poprzez jego pominięcie. Wykładnia tego przepisu zaproponowana przez skarżących nie odpowiada aktualnym realiom życia społeczno-gospodarczego, w tym związanych z zakładaniem i utrzymaniem instalacji wodnych, kanalizacyjnych, gazowych, telekomunikacyjnych i energetycznych przez przedsiębiorstwa dostarczające media. Wskazać należy, iż w ramach podejmowanych w judykaturze prób uwzględnienia tych okoliczności przy wykładni art. 285 § 2 k.c. ukształtowała się ostatecznie jednolita linia orzecznictwa Sądu Najwyższego, przyjmująca dopuszczalność nabycia w drodze zasiedzenia służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu, a nabycie to następuje nie na rzecz właściciela nieruchomości władnącej, ale na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego (w znaczeniu podmiotowym). Ten nurt orzecznictwa zapoczątkowany został postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 8 września 2006 r., II CSK 112/06, M.Prawn. 2006, nr 19. Podzielił go Sąd Najwyższy również w uchwale z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08, Biul. SN 2008, Nr 10, poz. 7, postanowieniu z dnia 5 czerwca 2009 r., I CSK 392/08, niepubl., postanowieniu z dnia 22 lipca 2010 r., I

CSK 606/09, niepubl., postanowieniu z dnia 5 lipca 2012 r., IV CSK 606/11, niepubl., postanowieniu z dnia 16 stycznia 2013 r., II CSK 289/12, niepubl. oraz w postanowieniu z dnia 6 lutego 2013 r., V CSK 129/12, w którym stwierdzono, że wykonywanie służebności odpowiadającej służebności przesyłu, służy zaspokajaniu zmiennych potrzeb gospodarczych, nieprzewidzianych w takiej skali w chwili uchwalania kodeksu cywilnego. Z powyższych względów, przy odwołaniu do wykładni celowościowej art. 285 k.c. i art. 292 k.c. uznać należy, że wystarczające jest ogólne odwołanie do statusu przedsiębiorstwa przesyłowego, jako podmiotu praw rzeczowych, oraz zbędne jest identyfikowanie oraz wprowadzanie do treści postanowienia zapisu dotyczącego nieruchomości władnącej, której jest właścicielem.

Nietrafnie podnieśli też skarżący, iż w przedmiotowej sprawie doszło do naruszenia art. 305¹ k.c. Jest bowiem oczywistym, że w przypadku skutecznego podniesienia zarzutu zasiedzenia służebności przesyłu przepis ten nie może być zastosowany. Taka sytuacja występuje w okolicznościach rozpoznawanej sprawy, ponieważ uczestnik postępowania wykazał, iż posiada prawo do korzystania z nieruchomości wnioskodawców w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 385 k.p.c. w związku z art. 13 § 2 k.p.c. Sąd Okręgowy oddalił apelację jako bezzasadną.